

Száz éve született Koch Ferenc

Dr. KOCH Ferenc egyetemi tanár, intézményünk alapítója, folyóiratunknak 1952–1954 között szerkesztője, ill. főszerkesztője 1901. aug. 25-én Budafokon született. A Budapesti Egyetem közgazdaságtudományi karán, a TELEKI Pál vezette tanszéken szerzett földrajzi diplomát, s lett KADÁR Lászlóval, RÓNAI Andrással együtt TELEKI tanársegédje, majd Mestere és KADÁR L. társszerzőségével „A gazdasági élet földrajzi alapjai” c. (Bp. 1936) kétkötetes alapmű egyik jeles alkotója. Több mint fél-száz, főleg gazdaságföldrajzi tudományos és tudománytörténeti publikációján kívül elévülhetetlen érdemeket szerzett tucatnyi, különböző szakképzést szolgáló középiskolai tankönyv, oktatási segédanyag, térkép, felsőoktatási–egyetemi jegyzet, tankönyv írásával és közzétételével. Széles földrajzi látókörét az összetett tematikájú tankönyvein kívül az is jelzi, hogy az energiafogyasztás, a kontinensek népessége földrajzi szemléletű vizsgálatával, a tengeráramlások emberföldrajzi hatásának elemzésével csakúgy eredményesen foglalkozott, mint magyar tudósoknak, utazóknak a Föld megismerésében játszott szerepe értékelésével, s különböző regionális földrajzi problémákkal.

Ez utóbbival is összefüggésben lett az ELTE regionális földrajzi tanszékének vezető egyetemi tanára 1954-ben, s képezte geográfusok seregét, akik a közoktatás különböző örhelyein végeztek, végzik KOCH Ferenc tanításaitól is felvértezve felelősségteljes oktató–nevelő, emberformáló munkájukat, s szép számmal országos szervek, intézmények felelős posztjain, a felsőoktatásban, vagy a tudományos életben hasznosították–hasznosítják a Tőle tanult gazdag ismereteket, a sokoldalú földrajzi szemléletet, szervező–irányító mesterséget.

KOCH utóbbi szakmai szervező–irányító szerepe különleges és sokirányú volt. Kiemelkedő és hosszú időn át meghatározó tevékenységet végzett a Magyar Földrajzi Társaságban. Neves elődünk, a Társaság későbbi tiszteletbeli elnöke, RÉTHLY Antal főtítkárként már 1929-ben maga mellé vette társasági titkárnak, majd 10 évvel később ezt az áldozatos munkát igénylő feladatkört az ugyancsak önzetlen elkötelezettséget kívánó pénztárosi szereppel váltotta fel. E nehéz, ám joggal megbecsülést kiváltó társasági tevékenység is hozzájárult ahhoz, hogy a Társaság működésének háború utáni kényszerű 4 éves szüneteltetését követő 1952. évi újjáalakuló közgyűlésén – BULLA Béla elnök mellé – KOCH Ferenc került a főtítkári tisztségbe, s egyúttal az újra megjelenő Földrajzi Közlemények főszerkesztői feladatkörének ellátása is reá hárult. Hat év után mentesült e különleges adottságokat, felelősséget, nagy hozzáértést, körültekintést, szervezőkészséget, szóban és írásban, szerkesztésben megnyilvánuló kvalitásokat, sokoldalúságot igénylő feladatkörök rendszeres ellátásától. A Társaságnak ezt követően alelnöke lett, 1962-ben pedig – az újjáalakulást követően elsőként – tiszteleti taggá választották.

Tiszteletreméltó tudományos és oktatói munkássága mellett ugyancsak kivételes szervezői–tudományirányítói feladat jutott osztályrészéül 1951-ben, amikor Akadémiánk elhatározta földrajzi kutatóbázis létrehozását, s ennek megszervezését és vezetését KOCH Ferencre bízta. E megemlékezés írója számára feledhetetlen élmény, páratlan öröm, hogy fél évszázad elteltével e folyóirat, a 3 éven át Vele szerkesztett Földrajzi Értesítő hasábjain írhatom: 1951. okt. 15-én Vele együtt állhattam munkába a kultuszminisztériumhoz tartozott Földrajzi Könyv- és Térképtárból akkor létrehozott akadémiai intézményünknel, s az addigi tanár és tanítvány közötti kapcsolatunk sajátos módon egészült ki és erősödött meg a generációs különbséget áthidaló baráti szálakkal is.

Mint az 1974. okt. 29-én bekövetkezett halála után temetői búcsúbeszédemben fájó, de hálás szívvel mondtam: mi, az alapító törzsgárda, „a néhány fős kezdő kutatócsoport (:azóta sajnos egyre fogyatkozó:) tagjai tudják leginkább a hosszú időtávlatból is érzékelti és értékelni azt a munkahelyi, de egyben családi légkört, amelyre a legjellemzőbbek: a vezető KOCH Ferenc szakavatott, céltudatos, a fiatal kutatók kezdő lépéseit irányító–egyengető, szervező, nevelő–tanító tevékenysége, egyenlő partnerként felelősségteljes feladatokkal való megbízása, s azok megoldásában való segítése.”

Neki és generációs társainak, főként közvetlenül az 1954-ben egyetemi katedrára távozásával Őt az intézményünk élén felváltó Mesterünknek, BULLA Bélának az emléke előtt tisztelgünk különös hálával most, Intézetünk alapításának félszázadik évfordulóján, folyóiratunk 50. évfolyamában, a fiatalabbak, a későbbi utódok nevében is.

MAROSI SÁNDOR